

hám gawdeniń qozǵalısnıń jaǵdayı uzınlıqqa sekiriwdiń texnikasın anıqlaydı.

Texnikanıń tiykarına shınıǵıwdıń nátiyjeliligine baylanıslı jetekshi háreketler kiredi. mıs; tayanıp sekiriw waqtında qol menen iyterip pát alıw (ottalkivanie).

Texnika bólekleri. Buǵan orınlanatuǵın shınıǵıwǵa júdá zárurli emes háreketler kiredi (Mısalı; Uzınlıqqa sekiriw ushın pát alıp juwırıw hár qıylı usıl menen orınlanıwı múmkin). Usınday ózinshe paydalanıw jeke texnikanıń tiykarın quraydı.

Sport shınıǵıwların pedagogikalıq jaqtan klassifikaciya-law - bul ayırım belgilerine qarap bir-birine baylanıslı toparlarǵa ajratıladı. Bunday etip toparlarǵa bóliw muǵallimge bir wazıypanı sheshiw ushın sáykes keletuǵın sport hám dene shınıǵıwların tańlap alıwǵa járdemin tiygizedi. Sport shınıǵıwların klassifikaciyalaganda pedagogikalıq wazıypanı sheshiwge qatnasatuǵın belgileri esapqa alınadı. Házirgi waqıtta shınıǵıwların bir qansha klassifikaciyası bar.

1. Dene tárbiya sistemasınıń tariyxıy qalıplesiwine baylanıslı belgilerine qarap klassifikaciyalaw (gimnastika, oyın, turizm, sport).

2. Dene shınıǵıwları bulshıq et iskerliginiń ózgesheligine yamasa háreket sapasına talap etetuǵın, deneniń háreket sapasına tásir jasaytuǵın belgilerine qarap klassifikaciyalanıwı, tezlik-kúshhti talap etetuǵın dene shınıǵıwları, yaǵnıy shuǵıllanıwshıdan qısqa waqıt ishinde eń joqarı kúsh jumsawdı talap etedi. (mıs; Qısqa aralıqqa juwırıw, ılaqtırıw t.b.) shıdamlılıqtı talap etetuǵın dene shınıǵıwları, yaǵnıy uzaq waqıt jumıs islewdi talap etedi. (Mıs; Orta hám uzaq aralıqqa juwırıw t.b.) háreketiń koordinaciyasın talap etetuǵın dene shınıǵıwları (Mıs; Gimnastika shınıǵıwları, suwǵa sekiriw t.b.) hár qıylı

háreket sapasın talap etetuǵın dene shınıǵıwları. Demek, ózgermeli jaǵdayǵa baylanıslı háreket sapasın ózgerтип qozǵalı jasaw. (Mıs; Sport oyınları, gúres, boks t.b.).

3. Bilim beriw wazıypasın sheshiw ushın áhmiyeti bar belgilerine qarap dene hám sport shınıǵıwların klassifikaciyalaw; tiykarǵı yamasa jaris shınıǵıwları. Demek arnawlı úyreniwdi talap etetuǵın hám jaris ótkeriwge bolatuǵın shınıǵıwlar, bular arqalı oqıw baǵdarlamasına sáykes bilim beriledi (Mıs; Sport oyınları, gimnastikalıq shınıǵıwlar t.b.) járdemshi dene shınıǵıwları - tiykarǵı sport shınıǵıwların úyreniwde kómek beretuǵın qosımsha paydalanatuǵın shınıǵıwlar. (Mıs; Suwda júziw ushın talap etetuǵın tiykarǵı háreketlerdiń ayırmaların turǵan jerde uqsatıp orınlap úyreniw) tayarlıq dene shınıǵıwları-tiykarǵı dene shınıǵıwların úyreniw ushın paydalanılatuǵın qosımsha shınıǵıwlar (Mıs; kanatqa órmelew ushın aldın-ala tartılıp úyreniw t.b. Bunday etip klassifikaciyalaw jetekshi wazıypanı sheshiw ushın, shınıǵıwları tańlap alıp úyretiw waqtında qosımsha paydalanıwǵa múmkinshilik beredi.

4. Ayırım topar bulshıq etlerdi rawajlandırıwǵa biyimlesken belgilerine qarap sport shınıǵıwların klassifikaciyalaw; qol hám iyin bulshıq etlerin, gewde hám moyın, ayaq hám kóz. Bul klassifikaciya shınıǵıwları zat penen hám zatsız orınlaw jaǵdayı qaraladı. Hár múyesh bulshıq etlerin rawajlandırıwǵa qásiyetlerine qarap shınıǵıwlar tańlap alınadı.

Solay etip klassifikaciyalaw háreket sapasın rawajlandırıw ushın kerekli shınıǵıwları tańlap alıwǵa járdemin tiygizedi.

Ulıwma alǵanda joqarıda kórsetilgen metodikalıq kórsetpeler ilajlar dene tárbiya sabaǵın házirgi talapqa muwapıq sapalı ótiwge járdemin tiygizedi.

Adebiyatlar

1. Salomov R.S. "Sport mashg'ulotlarining nazariy asoslari". -Toshkent: 2007. O'quv qo'llanma.
2. Abdullaev A., Xonkeldiev Sh.X. "Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati", Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. O'zDJTI nashriyat manbaa bo'limi 2005.
3. Матвеев Л.П. "Теория и методика физической культуры" учебник для институтов физической культуры. –М: Физкультура и спорт 1991.
4. Юнусова Ю.М. «Теория и методика физической культуры» учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - Т.: «Iqtisod moliya». 2007.
5. Maxkamdjonov K.M. Jismoniy madaniyat nazariyasi asoslari. –Toshkent: "Istisod moliya" 2008. 300-b.
6. Mahkamjanov K., Salomov R., Rasulov T. «Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi», Toshkent 2001yil.
7. Salomov R.S Sport mashg'ulotiniń nazariy asoslari Toshkent. Wz DJTI. 2005 iyl 238-b.

REZYUME. Bul maqalada sport hám dene shınıǵıwlarınń organizmge hár tárepleme tásir etiwı jaǵdayları, shınıǵıwlarınń texnikası, sport hám dene shınıǵıwların pedagogikalıq jaqtan klassifikaciyalaw haqqında bayan etilgen.

РЕЗЮМЕ. В этой статье рассказывается о разностороннем влиянии спортивных и физических упражнений на организм, техники упражнений, а также о педагогической классификации спортивных и физических упражнений.

SUMMARY. This article talks about the diverse effects of sports and physical exercises on the body, exercise techniques, as well as the pedagogical classification of sports and physical exercises.

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISHDA XALQ OG'ZAKI IJODINING AHAMIYATI

B.M.Dauletmuratova – tayanch doktorant

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: kreativ fikrlash, xalq og'zaki ijodi, musiqiy folklor, nostandart fikrlash, xalq qo'shiqlari.

Ключевые слова: творческое мышление, фольклор, музыкальный фольклор, нестандартное мышление, народные песни.

Key words: creative thinking, folklore, musical folklore, non-standard thinking, folk songs.

Kirish. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ qobiliyatini shakllantirish va rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb muammolaridan biri bo'lib hisoblanadi. Zero, aynan shu yoshda bolalarda mulohaza yuritish, fikrlash, muammoli vaziyatlarni bartaraf qilishga ijodiy yondashish qobiliyati shakllanadi. Bu borada yurtimizning xalq ta'lim tizimida bir qancha islohatlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, maktab o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish maqsadida quyidagi vazifalar amalga oshirilmoqda: axborot-kommunikatsiya texnologiyalari rivojlanishining zamonaviy tendensiyalarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonida kompyuterlashtirish darajasini ko'tarish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llagan holda yangi avlod darsliklarini tayyorlash va chop etish, ta'limda multimedia

mahsulotlarini ishlab chiqish, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish maqsadida "Barkamol avlod" bolalar markazlarida to'garaklarni tashkil qilish, STEAM fanlarni va tanqidiy fikrlash, axborotni mustaqil izlash va tahlil qilish kompetensiyalari va malakalarining rivojlanishiga urg'u berishni hisobga olgan holda, zamonaviy innovatsion iqtisodiyot talablariga javob beradigan umumta'lim dasturlari va yangi davlat ta'lim standartlarini joriy etish [1].

Shu bilan bir qatorda, biz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ fikrlash qobiliyatlarini xalq og'zaki ijodi namunalaridan biri musiqiy folklor asosida rivojlantirishni samarali deb hisoblaymiz. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqi va tafakkuri shakllanib borayotgan ilk davrlardan boshlab musiqiy folklor vositalariga

murojaat qilish ularning kreativ qobiliyatlar va ko'nikmalarni rivojlantirishga zamin yaratadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Kreativlik ijodiy rivojlanish ko'rsatgichi bo'lib, bugungi kunda uning mohiyati muqobil ravishda, shaxsning perseptiv, kognitiv va hissiy sohalarining xarakteristikasi sifatida aniqlanadi.

Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda kreativlik tushunchasiga quyidagicha izoh beriladi: kreativlik – bu muammolarni mustaqil ravishda, noan'anaviy tarzda hal qilishga va noodatiy g'oyalarni yaratishga qaratilgan shaxsning aqliy va shaxsiy xususiyatlari jamlanmasi [8:98].

Kreativ fikrlash qobiliyati quyidagi o'ziga xos xususiyatlarga ega:

– kreativlik shaxsning estetik va ijodiy jihatini tashkil qiladi;

– inson o'zining va boshqalarning xatti-harakatlarini tanqidiy tahlil qiladi va baholaydi;

– yangi g'oyalarni o'ylab topadi va rivojlantiradi;

– muammoning boshqalar ko'rmagan tomonini ko'ra oladi;

– sezgining yaxshi rivojlanganligi va erishilgan natijaning mukammalligi.

Olim L.S.Vigotskiy bola shaxsining shakllanishida kreativlikning ahamiyatini alohida deb hisoblab, ushbu qobiliyatni bola rivojlanishining normal va doimiy hamrohi deb tushuntiradi [10]. Darhaqiqat, bola kichik maktab yoshidan boshlab kreativ qobiliyatlarni va shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishga moyil bo'lib, bu davrda o'zini-o'zi anglash, o'zini-o'zi takomillashtirish, moslashuv kabi jarayonlar sodir bo'ladi.

Boshlang'ich ta'limda xalq og'zaki ijodiga, musiqiy folklorga murojaat qilish yuqoridagi jarayonlarning samarali kechishida, pedagogik kreativlikni, ta'lim-tarbiyaning innovatsion o'qitish usullarini qo'llay olishga keng imkoniyatlarni ochadi.

Maktab o'quvchilarining o'quv jarayonida va sinfdan tashqari faoliyatida kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish, shu jumladan xalq og'zaki ijodi vositalari asosida shakllantirish M.G.Davletshin [3], E.G'oziev [5], L.S.Vigotskiy [10], V.N.Drujinin [4], G.Naumenko [8], V.P.Anikin [2], S.Maltsev [7] kabi olimlar tomonidan o'rganilgan.

Ushbu olimlar o'z ilmiy tadqiqotlarida xalq kuylarining yorqin tasviri bo'lgan qiroat, raqs va hattoki rang-barang liboslarni o'z ichiga olgan musiqiy folklor eng kichik yoshdan boshlab katta yoshgacha bo'lgan bolalargacha oson va tushunarli ijro etish imkonini beradi deb ta'kidlashgan. Bu esa xalq og'zaki ijodining ushbu an'analari o'quv jarayoniga kompleks yondashuvni talab qiladi.

M.G.Kartavtseva esa an'anaviy marosimlarni va bolalar tomonidan bajarilishi mumkin bo'lgan ijrolarni taklif qiladi [6]. Ammo, marosim yoki bayramning o'zi bolalar bilan birgalikda tashkil qiladigan va o'tkazadigan rejissyoning ya'ni, o'qituvchining faoliyati va tasavvuriga bog'liq.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada xalq og'zaki ijodi bo'lgan musiqiy folklor asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishning ahamiyati, dars jarayonida musiqiy folkloridan foydalanish metodikasi tadqiq qilinadi. Shuningdek, adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish, pedagogik kuzatishlar, taqqoslash, bolalarning produktiv faoliyatini tahlil qilish va tadqiqot natijalarini umumlashtirish metodlaridan foydalaniladi.

Tahlil va natijalar. Demak, boshlang'ich maktab yoshi kreativ qobiliyatni rivojlantirish uchun katta ahamiyatga ega davr ekan, chunki bola bu yoshda tabiatan faol va izlanuvchan bo'ladi. Shu sababli, boshlang'ich sinf yoshidagi barcha faoliyat turlarining eng yuqori darajasi sifatida o'quvchilarning ijodiy faolligini va kreativ qobiliyatini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo bo'lib hisoblanadi.

Qadim-qadimdan bizgacha yetib kelgan qo'shiq va kuylarning o'ziga xos xususiyatlaridan biri shundaki, xalq og'zaki ijodi san'at emas, balki xalq hayotining bir qismidir. Xalq musiy folklori tinglash uchun yaratilmagan, u insonlarning turmush tarziga (o'yinlar, marosimlar, bayramlar, mehnat faoliyati, tabiat hodisalari) singib ketgan jarayondir. Musiqiy xalq og'zaki ijodi vokal janridagi xalq qo'shiqlarini, dostonlarni va cholg'u janrlari bo'lgan raqs va kuylarni o'z ichiga oladi. Musiqiy xalq og'zaki ijodi obrazli va emotsional mazmuniga ko'ra rang-barang bo'lgan musiqiy va og'zaki she'riy asarlarni qamrab oladi.

Kreativlik ta'limga o'yinlar, ertaklar orqali kirib keladi va eng muhimi, zamonaviy psixologlarning fikriga ko'ra, amaliy va badiiy faoliyatning istalgan sohasida – matematika, tabiiy fanlar, musiqa, tasviriy san'at va boshqa fanlarda o'z ijodiy qobiliyatlarini hayotda namoyon eta oladigan ijodiy shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

Bola tarbiyasining dastlabki bosqichlarida xalq qo'shiqlarining o'rni beqiyosdir. Ayniqsa, bizning mintaqada qoraqalpoq xalqining bolalar qo'shiqlaridan "Tu'lkishek", "Ha'kke qayda", "A'welemen-du'welemen", "Ayqulash" singarilarni eshitmasdan va aytmasdan katta bo'lgan bolaning o'zi yo'q desak adashmaymiz. Xalq qo'shiqlari bilan tarbiyalangan bolalar ma'naviy jihatdan sog'lom bo'lib voyaga yetadi. Xalq og'zaki ijodi odob-axloq, milliy tafakkur, vatanparvarlik, estetik o'zlikni anglash xususiyatini tarbiyalashning samarali vositasidir.

Folklorning ijodiy tabiati juda katta: har bir kishi uchun, hatto eng kichik bola uchun ham, uning rivojlanishi uchun ijodiy rag'bat beradi. Onalarning o'z farzandiga aytgan "Ala"lari ham xalq pedagogikasining o'ziga xos xazinasi bo'lib, ularda so'z va she'riy obrazlar bolalar idrok etishi uchun juda qulay.

Biz olib borgan tadqiqotlarimiz va tajriba-sinov ishlarimiz davomida quyidagi xulosaga keldik: boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ qobiliyatlarini musiqiy folklore asosida rivojlantirish qulay va oson kechadi, natija esa samarali bo'ladi. Tajrib-sinov ishlarining shakllantirish bosqichida biz foydalangan eng qiziqarli, sodda va qulay folklor materiali topishmoqlar, tez aytishlar, o'yinlar, xalq qo'shiqlari, shuningdek marosim qo'shiqlari bo'ldi. Bunday xalq og'zaki ijodining eng soda ko'rinishlari bilan ishlash musiqiy va o'yinli tasvirning ekspressivligida o'zini ijodiy ifodalash imkonini beradi.

Aynan shu faoliyat turi bolaga musiqa tilining asosiy qonuniyatlarini tushunishga va musiqa faoliyati uchun zarur bo'lgan maxsus bilim, ko'nikma va malakalarni egallashga yordam beradi. Bizning asosiy vazifamiz nafaqat bolalarga bilim va ko'nikmalar berish, balki ularning bilimlarni erkin o'zlashtirishi, mustaqil ishlashi va ijodiy vaziyatlarda foydalanishi uchun shart-sharoitlarni yaratish, ya'ni turli xil vositalardan foydalangan holda bolalar ijodiyotini rivojlantirish va o'zaro ta'sir shakllari darajasini oshirish bo'lib hisoblanadi.

Masalan, uy vazifasi sifatida biz bolalarga berilgan she'r matni uchun musiqa yaratishni taklif qildik. Shuningdek, quyidagicha topshiriqlar berdik:

- 1) she'rni ifodali o'qish;
- 2) kuyni qanday tempda ijro etgan ma'qul?
- 3) bastalagan kuyni yozib oling;
- 4) birgalikda kuylash uchun hamroh tanlang;
- 5) kompozitsiyangizni bajaring.

Shunday tariqa tajribaning shakllantiruvchi bosqichida, darslarda va uyga vazifalar berishda biz muntazam ravishda folklor materiallaridan foydalandik.

Xulosa va takliflar. Bolalar folkloriga o'qitish usuli sifatida murojaat qilish zamonaviy badiiy pedagogikaning o'ziga xos tendensiyasi hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish ularning atrofdagi voqelik va boshqalar bilan o'zaro munosabatlarida bo'lgan turli ijodiy faoliyat jarayonida amalga oshiriladi. Xalq og'zaki ijodi,

musiqiy folklor o'qituvchiga bolalarning ijodiy qobiliyatlari va tasavvurlarini erkin rivojlantirish, kreativ fikrlash uchun alohida imkoniyatlar beradi.

Kreativ fikrlash qobiliyatiga ega shaxsni kamolga yetkazish, o'qitish va tarbiyalashdagi muvaffaqiyat nafaqat berilayotgan bilimlarga, balki bu bilimlarning hajmini

to'g'ri o'zlashtirishga ham bog'liq. Kreativlik shaxsning erkin, mustaqil rivojlanishini nazarda tutadi va bu rivojlanishda maktab asosiy o'rinni egallaydi. Ammo, bunda maktabdagi o'quv jarayoni tashkil etish noan'anaviy tamoyillar, nostandart yondashuvlar asosida qurilishi kerak.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5712-son Farmoni.
2. Аникин В.П. Русские народные пословицы, поговорки, загадки и детский фольклор. – М.: «Учпедгиз», 1957. – С. 240.
3. Davletshin M.G. O'quvchilarda texnik qobiliyatning rivojlanishi. – Toshkent: 1991.
4. Дружинин, В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – СПб.: -Питер: 2002. –С. 368.
5. G'oziev E. Tafakkur psixologiyasi. – Toshkent: «O'qituvchi», 1991.
6. Картавцева М. Г. Школа русского фольклора / М. Г. Картавцева. – М.: МГИК, 1994. –С. 72.
7. Мальцев С. Опыт обучения детей гармонии и импровизации. – Вып. 1. Методическая разработка. / С. Мальцев, Г.Шевченко. – Л.: 1986. –С. 90.
8. Науменко Г. Русское народное детское музыкальное творчество. - М.: Советский композитор, 1988. –С.245.
9. Вишнякова Н.Ф. Креативная акмеология. Психология высшего образования. – Мн.: «Народная асвета», 1996. –С. 300.
10. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М.: «Просвещение», 1991. –С. 92.

REZYUME. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ fikrlash qobiliyatlarini xalq og'zaki ijodi namunalari bilan biri musiqiy folklor asosida rivojlantirishning ahamiyati va samaradorligi haqida so'z boradi. Kreativlik ijodiy rivojlanish ko'rsatgichi sifatida uning mohiyati muqobil ravishda, shaxsning perseptiv, kognitiv va hissiy sohalarining xarakteristikasi nuqtai nazaridan ko'rib chiqiladi. Kreativlik muammolari noan'anaviy tarzda hal qilishga va noodatiy g'oyalarni yaratishga qaratilgan shaxsning aqliy va shaxsiy xususiyatlari jamlanmasi sifatida aniqlashtiriladi.

РЕЗЮМЕ. В данной статье говорится о важности и эффективности развития способностей творческого мышления учащихся младших классов на основе музыкального фольклора, одного из образцов народного творчества. Творчество как показатель творческого развития, его сущность рассматривается альтернативно, с точки зрения особенностей перцептивной, познавательной и эмоциональной сфер личности. Креативность определяется как совокупность психических и личностных особенностей человека, направленных на решение задач нестандартным способом и создание необычных идей.

SUMMARY. This article discusses the importance and effectiveness of developing creative thinking abilities in primary school students based on musical folklore, one of the examples of folk art. Creativity as an indicator of creative development, its essence is considered alternatively, from the point of view of the characteristics of the perceptual, cognitive and emotional spheres of the individual. Creativity is defined as a set of mental and personal characteristics of a person aimed at solving problems in a non-standard way and creating unusual ideas.

O'ZBEK TILI TA'LIMIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI TATBIQ ETISHNING NAZARIY MASALALARI

S.S.Jumamuratova – doktorant

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: raqamli texnologiya, lingvomadaniy kompetensiya, til, ta'lim, elektron dastur, elektron mashqlar.

Ключевые слова: цифровая технология, лингвокультурная компетентность, язык, образование, электронная программа, электронные упражнения.

Key words: digital technology, linguistic and cultural competence, language, education, electronic program, electronic exercises.

Kompyuter texnologiyalarining shiddat bilan rivojlanishi ta'lim jarayonini yangi bosqichga ko'tardi, bu o'z o'rnida ta'lim mazmunini, metod va shakllarini qayta ko'rib chiqish, uni yangi bilim hamda ko'nikmalar bilan yanada boyitish zaruriyatini tug'dirdi. Hozirgi vaqtda oliy ta'lim muassasalarida yangi pedagogik texnologiyalarning ilmiy asoslarini yaratish, ularni tasniflash, metodik ahamiyatini belgilash, ta'lim jarayoniga tatbiq etish kabi dolzarb muammolar ustida ish olib borilmoqda. Ilg'or pedagogik texnologiyalarning kompyuter texnologiyalari bilan uyg'unlashtirib tashkil etilishi va shu asosda multimedia darslarining yaratilishi asosiy yo'nalishga aylanib qolmoqda. Til o'rganishning yana bir muhim usullaridan biri kompyuter texnologiyalari yordamida amalga oshiriladi. Fan-texnika rivoji natijasida til o'rgatish uchun maxsus kompyuter dasturlari yaratildi. Ularda fe'llar, zamonlar, modal fe'llar tavsifi va zaruriy gap qoliplari keltirilgan" [1:19]. Zamonaviy ta'lim texnologiyasida til o'rgatuvchi kompyuter dasturlari muhim o'rin tutadi. Bu dasturlarning ayrimlari elektron o'qituvchi bilan ta'minlangan. O'qituvchi lingvistik avtomatlardan foydalanishda ikki xil yondashuv mavjud:

1) bixevioristik yondashuv – mavjud an'anaviy o'qitish tizimining barcha jabhalarini e'tiborga oluvchi o'qitish mexanizmlari, grammatikaning ma'lum bo'limi tugagandan so'ng uni topshiriqlar asosida baholash, shuningdek, leksik minimumlar bo'yicha bilimni nazorat qilishga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotga asoslangan o'qitish tizimi. Bunda bixeviorizmning "stimul – reaksiya – mustahkamlash" formulasiga asoslaniladi. O'qitish usullari

"stimul" (turtki) vazifasini bajaradi, o'rganuvchi bundan ta'sirlanadi va bilimni mustahkamlaydi.

2) kognitiv-intellektual yondashuv – CALL (CALL Software) uchun universal dasturiy ta'minotlar yaratish, o'qitish tizimini lug'at bazasi, grammatika bo'yicha qo'llanmalar, avtomatik korrektorlar, speller bilan ta'minlash, audio va vizual effektlar bilan boyitish kabi amaliy ishlar majmuyidir. Til o'rgatishda quyidagi kompyuter dasturlarini qo'llaniladi: taqdimot texnologiyasi, ya'ni mashg'ulotni ko'rgazma sifatida o'tkazish, darsda kompyuterdan foydalanishning eng oson usulidir. Buning uchun o'qituvchiga birgina kompyuter va multimedia proektori kerak bo'ladi. MS Power Point dasturi yordamida o'tilajak dars uchun kompyuterda slaydlar yaratiladi va ko'rgazmalar paketi tayyorlanadi.

O'zbek tili fani bo'yicha mavjud bo'lgan muayyan darslikning kompyuterdagi varianti (nusxasi) bo'lib, unda multimedia vositalaridan faqat ovoz va matn qatnashadi. Elektron multimedia darsligi – aynan kompyuter vositasida o'quv kursini yoki uning katta bo'limini o'qituvchi yordamida yoki mustaqil o'zlashtirishni ta'minlovchi dasturiy-metodik kompleks. Multimedia ("ko'p qavatli muhit" degan ma'noni bildiradi) zamonaviy kompyuterlarining, deyarli, barchasida mavjud bo'lgan imkoniyatlar majmuyini, kompleks tushunchani anglatadi. Multimedia axborotning turli ko'rinishlari – matn, jadval, grafika, ovoz, animatsiya (multiplikatsiya), videotasvir, musiqa yordamida ma'lumotni yig'ish, saqlash va qayta uzatish vazifalarini bajaradi. Multimedia "inson-kompyuter" interfaol (dialogik) muloqotining yangi, takomillashgan pog'onasi bo'lib, bunda foydalanuvchi juda keng va batafsil axborot